No. 2. 15 AUGUSTUS 1910.

HOLLANDSCH·ZUID·AFRIKA

MAANDSCHRIFT VOOR DE LEDEN DER NEDERLANDSCH-ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

Wij willen niet weder de fout begaan, die onze vaderen een eeuw geleden begaan hebben, door alle verbindingen met onze stamverwanten op geestelijk en stoffelijk gebied te laten varen.


GOUVERNEUR VAN RIEBEEK

Het is ons niet minder om Nederland zelf te doen dan om Zuid-Afrika.



EEN EEUW GELEDEN.

Hoe de Kaap feitelijk een Engelsche bezitting werd – vóór de gedwongen (derde) overgave door Koning Willem I – wordt op levendige wijze verhaald in de *Bladen uit de mémoirs van Petrus Borchardus Borcherds* [1]). De eerste overgave vond plaats in 1795. Op 21 Febr. 1803 werd de Kaap-kolonie weer door het Bataafsche Gouvernement in bezit genomen, nadat reeds op 27 Aug. 1802 het herstel van het Hollandsche gezag was gedecreteerd. Hieronder volgt het verhaal van de tweede overgave, ditmaal een formeele verovering.

* * *

Op den 25sten December 1805 bracht een Amerikaansch schip de tijding, dat een Engelsche vloot met troepen aan boord, onder bevel van Generaal Baird, Madeira verlaten had op weg naar de Oost-Indiën. De kapitein van het schip schatte de vloot op honderd twintig zeilen en vermoedde, dat zij voor de Kaap bestemd was. Alle strijdmachten werden nu gewaarschuwd, zich gereed te houden en groote toebereidselen voor verdediging gemaakt.

In het begin van 1806 werd een contingent van 600 Hottentotten op de been gebracht. Op den 3den Januari manoeuvreerde een kleine brik in de Tafel Baai, den schijn aannemende van voor anker te willen gaan, doch toen zij op een kanonschot afstand van de kust was, zeilde zij terug. Geen andere reden van die verschijning kon gegeven worden, dan dat zij van de vloot was afgegaan om de positie van de baai en de aanwezigheid van schepen te verkennen.

Op den vierden meldden de seinen van verschillende punten, dat de geduchte vloot in zicht was en in den namiddag heesch het station te Leeuwenromp al de seinen, die het maar kon. Spoedig werd de tijding bevestigd: negen en vijftig schepen hadden het anker laten vallen tusschen Robbeneiland en Blauwberg.

Ondertusschen waren alle toebereidselen om den aanval te weerstaan, gereed gemaakt. Signaalkanonnen werden afgevuurd om de bevolking op het land mede te deelen, dat de militie en andere corpsen komen moesten. Generaal Jan Willem Janssens voerde het bevel over de landmacht en de corpsen, onder hem gesteld, bestonden uit het 22ste bataillon Infanterie, het 5de bataillon van Waldeck, het 9de Jagers, het 5de Artillerie, één bataillon lichte Hottentot-infanterie, 1 eskadron Dragonders, 1 eskadron Veld-artillerie met twee kanonnen, en het corps Maleische artillerie: alles te zamen 1457 man, de officieren en sergeants niet medegerekend.

Op den 5den der maand kwamen de ritmeesters Linde en Human met hun burger-cavalerie in de stad aan en verdeelden zich reeds 's morgens vroeg om vijf uur over de verschillende zoogenaamde alarmposten. Deze toegevoegde versterking bestond uit één compagnie Cavalerie, 2 compagnieën Infanterie, 2 compagnieën hulp-Artillerie,

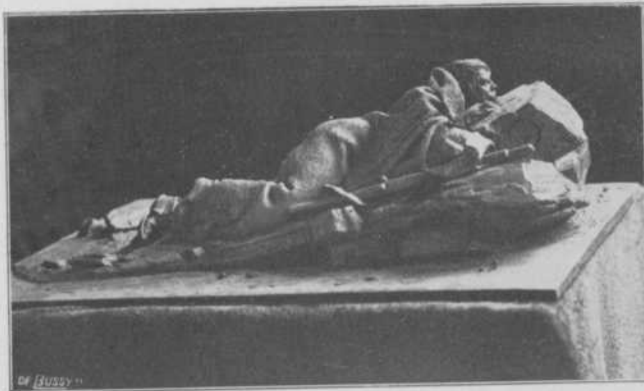
[1]) Uit het Engelsch vertaald door Fred. H. Olland en in 1907 uitgegeven door de H. A. Uitg. Mij. v/h. Jacques Dusseau & Co.

1 compagnie hulp-Infanterie en 2 compagnieën Kaapsche jagers.

Te Stellenbosch werden bovendien een compagnie Cavalerie onder Ritmeester Wium en te Wijnberg een, onder Ritmeester D. G. van Renen, gestationneerd.

Detachementen Hottentot infanterie en Maleische artillerie vertrokken naar Blauwberg met orders, een landing daar te verhinderen.

Op den 7den, des namiddags, verliet de Generaal de stad met de bovengenoemde 1457 man, bij wie gevoegd waren detachementen burgers onder Wium, Linde en Human. Het bevel over de stad werd overgelaten aan Luitenant-Kolonel Baron von Prophalver met de rest van de militaire macht.



Opname van] [José Wolff

Op Brandwacht.
Naar een statuette van Antoon van Wouw.

De Generaal, die den vorigen dag den vijand verkend had, schatte zijn strijdmacht op 6000.

Ondertusschen zond hij de officieren, op wie hij kon vertrouwen, er op uit, om de bewegingen der Engelschen te bespieden. Er werd ook voorgesteld, hen verder na te gaan, met behulp van kolonel Gaudin Bouchère, vroeger behoorende tot de equipage van het Fransche oorlogsschip *L'Aflante*, dat de vorige maand November in Tafel-Baai verloren was gegaan en welks bemanning, ongeveer 150 man sterk, als vrijwilligers in het linieleger bij het verlaten der stad dienst genomen hadden. Doch deze maatregel werd belet door de tijding, vroeg in den morgen ontvangen, dat de vijand naderde. Alles was gereed voor den strijd en 's morgens vier uur vielen de Engelschen den rechtervleugel van het Hollandsche leger aan en de manoeuvres werden in de beste orde gemaakt en uitgevoerd.

Een Schotsch regiment marcheerde vooruit in front en na eenige schoten op een afstand te hebben gevuurd, vormden zij zich in één lijn, waarop een algemeene losbranding van musketten volgde. Doch slechts enkele Hollanders werden geraakt vanwege den afstand. Nu werd er gewacht, dat de vijand op korteren afstand zou komen om dan een algemeenen aanval te beproeven, maar inmiddels hadden de Engelschen zes stuks kanonnen aangesleept. Generaal Janssens stond met zijn staf in front, toen een houwitser tusschen hen viel en het paard van een Franschen kapitein, Ricard geheeten en van Isle de France afkomstig (hij had zich op verzoek bij den staf gevoegd), in een zijner pooten gewond werd. De Generaal reed inmiddels langs de geheele linie, zijn manschappen aanmoedigend, hun plicht te doen, waarop een algemeen hoera als antwoord van de soldaten gehoord werd; doch dit was vrij zacht en onderdrukt bij de Waldeckers. Er vielen eenige houwitsers onder hen en dit veroorzaakte een groote sensatie. Zij bezetten het centrum en sloegen op de vlucht in weerwil van de dreigementen hunner officieren en de aanmoediging van den Generaal: als lafaards renden zij henen. Zij werden aan hun lot overgelaten door den bevelvoerder, die het bevel opnam over de andere, dappere troepen, die pal waren blijven staan. Hij zag tot zijn ergernis en spijt den linkervleugel van het 22ste bataillon eveneens retireeren. Hij ging er heen en smeekte de mannen, bij de eer van het moederland en hun eigen reputatie, stand te houden. Doch de verwarring en paniek in het leger was alreeds zóó groot, dat dit geen doel trof en kort daarop begon de aftocht. De Generaal zond een dépêche naar Commandant Henry te Rietvallei, om hen, die terugtrokken, bij hun aankomst tegen te houden, en hoe grievend het noodlot van de officieren ook was, verklaarde hij het bataillon van Waldeck onwaardig om langer bij hem te blijven; hij beval het dan ook, naar de stad terug te keeren.

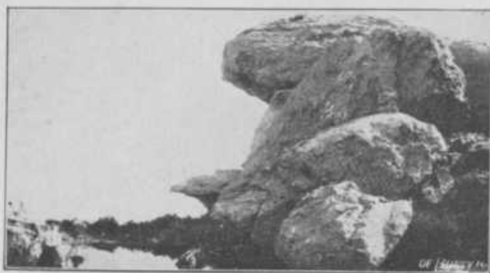


Grafmonument van Pres. Kruger en zijn gade op het kerkhof te Pretoria.

Met het overgebleven gedeelte van het leger trok de Generaal af naar Hottentots Holland, in Sir Lowry's Pas.

Hoewel de geheele macht gradueel verminderd was door desertie en andere onheilen tot op vijf honderd man, schoten de mondbehoeften te kort; daarom werd er een correspondentie geopend tusschen den Generaal en den Britschen Generaal Beresford, welke leidde tot een eervolle capitulatie, geteekend te Hottentots Holland, op den 18den Januari 1806, door Generaal Janssens en Brigadier-Generaal Beresford, in tegenwoordigheid van wijlen Sir John Truter en den, sedert toen waarnemenden Kolonialen Secretaris J. C. Smyth, en bekrachtigd door Sir David Baird, Majoor-Generaal, en Hoofd-Commandant Sir Home Popham, den Vlootvoogd, over de zeemacht bevelvoerende.

De Bataafsche troepen zouden binnen drie dagen met hun kanonnen, wapens, legertros en alle vaandels uit hun kamp naar Simonsstad marcheeren in 't bezit van al hun privaat eigendom. De



Op den top van den berg (plat-kop) bij het Vrijstaatsche dorp Thaba 'Nchu De top is plat en daarop bevindt zich een klein meer.

officieren behielden hun sabels en paarden. Daar moesten de wapens en al het publieke eigendom, veldstukken en artilleriepaarden afgegeven worden. Uit achting voor hun moedig gedrag zouden de troepen worden ingescheept en rechtstreeks naar Holland vervoerd, op kosten van het Britsche Gouvernement, en niet als krijgsgevangenen behandeld. Zij zouden niet tegen de Britten dienst doen, alvorens in Holland geland te zijn en, zoolang zij aan boord waren, in alle opzichten als Britsche troepen beschouwd worden.

Het Kasteel te Kaapstad en de naburige fortificaties hadden zich al te voren overgegeven bij een capitulatieverdrag van den 10den Januari 1806, geteekend door Baron Von Prophalver, Sir David Baird en Sir Home Polhan, in tegenwoordigheid van Sir John Truter en J. Palmer te Papendorp, nabij het fort Knokke.

Volgens deze capitulatie zou het garnizoen zich overgeven en met alle vaandels uittrekken, daarop zijn wapens neerleggen en, krijgsgevangen geworden, op kosten van het Gouvernement van een vrijen overtocht voorzien. Publiek eigendom moest eerlijk worden teruggegeven.

Ik kan niet nalaten, de eervolle termen van deze capitulaties, zoo edelmoedig door de Britsche commandanten verleend ten opzichte van een dapperen, doch machteloozen vijand, te bewonderen.



De nieuwe kerk der N. G. Gemeente te Thaba 'Nchu

Toen het Britsche leger te Blauwberg landde, werd een ander detachement naar Saldanha-Baai gezonden. Eenige booten sloegen om bij het landen te Blauwberg en verscheidene soldaten verdronken. De verliezen aan beide zijde schatte men toen ter tijde op acht honderd man. De Britsche macht, ingesloten de marine-soldaten, was ongeveer twaalf duizend man sterk. Zij vormden een vierkant (carrée), dat bijna het geheele parade-plein vulde, van vier rijen, toen het Koninklijke saluut voor de eerste maal na de capitulatie werd afgevuurd. De troepen marcheerden daarop naar de barakken en de zeemacht naar het Kasteel, waarvan de poorten gesloten werden om rustverstoringen te vermijden. Gedurende den avond en den nacht was de stad volkomen rustig.

Aldus eindigde het bestuur van het Hollandsche Gouvernement.

GROEP BOEREN VOOR DE HOLLANDSCHE KERK TE QUÉ (ANGOLA).

Te Qué wonen een 200-tal Hollandsch sprekenden, voor 't overgroote deel Afrikaners, verder enkele Hollanders en Belgen. Door bemiddeling van den Heer P. van der Smit, die eerst onderwijzer te Qué is geweest en er thans zaken drijft, is door tusschenkomst van de Z.-A. Voorschotkas een andere Hollandsche onderwijzer overgekomen en er tegenwoordig werkzaam onder de Hollandsch sprekende bevolking.



Het aantal Hollandsch sprekenden in het overige deel van Portugeesch West-Afrika bedraagt te Humpata ongeveer 500, te Cubal de Hanba ongeveer 100 en te Sakingimba, Bihé, ongeveer 200.

DIE STORIE VAN „KOBA'S DAM."



Aan de oevers van de Apies-rivier bij Pretoria.

De Apies-rivier is een klein stroompje, waaraan de hoofdstad van de Unie van Zuid-Afrika voor een groot deel haar natuurschoon dankt. De plotselinge, zware regens maken nu en dan dit zoo onschuldig zich voordoende spruitje tot een gevaarlijken, bruisenden, boomen ontwortelenden, huizen vernielenden, soms zelfs menschen verzwelgenden bergstroom.

Diep en donker, swaar van swijge,
so's 'n siel na lange lije,
tussen drijfhout, stomp en stam,
lê „Koba's dam [1]."

In 'n draai, aan swarte wal,
lê dit so v'r tije al.
Stadig nader daar die stroom —
als-of beskroom.

In die pad, wat dáarlangs lei,
gaat geen kar of wa verbij,
of die diere spits hul oor —
als om te hoor.

Warrel-windjes, na mekaar,
woel die pad se stowwe [2]) daar,
af daar geeste wals en swaai
al om die draai.

Drijwers swijg en roer [3]) hul span,
agter-toe kijk nooit 'n man,
is hul Koba's dam verbij,
dan 's almal blij.

Kinders blij van verre staan,
stoot mekander fluist'rend aan;
nooit te vèr gaan hul daar rond:
d'is „duiwels-grond."

Op die kweekgras, onbegaan,
boor van bô 'n sonne-baan
deur die wilge, hoog en dig, —
so's tower-lig.

Daar, al nagte, sê die bure,
op die slag van twalef ure
dwaal, in wit gewaad gevouw,
'n jonge vrouw;

en zij slaak 'n trane-klag,
so's 'n hart na wrede slag
deur geliefde hand geslaan:
„O, Adriaan!"

'n Kreet van wanhoop word gehoor,
deur 'n val meteens gesmoor
in die water, swart en kil, —
dan 's alles stil!

In die water, bij die kant,
staat 'n witte lelie-plant,
slank van steel en soet van geur; —
d'is daar gebeur.

. . . .

Wie was Koba? Niemand weet;
half verslijt en half vergeet,
word die storie [4]) uit ou'e da'e
nog o'ergedra'e.

„Niemand weet, net ik alleen."
sê die stroom, „en ik beween
„al die jare haar verdriet
„nog in m'n lied;

„balsem v'r haar harte-wonde
het sij in m'n arm gevonde;
leed en trane dra ik mee
„naar Eeuw'gheids see

„Daar, op verre, stille kus,
„ruis die woord: „Ik geef U rus,
„„herwaarts almal, wat belas
„„en moede was" !"

JAN F. E. CELLIERS.

Uit: *Die Revier.*

VERKLARINGEN. [1]) Kunstmatig waterréservoir. [2]) M.v. van stof. [3]) Roer = aandrijven. [4]) Geschiedenis.



Opname van] *[José Wolff.*
Kaffer voor den Magistraat.
Naar een buste van ANTOON VAN WOUW.

AAN DIE TOK-TOKKIE.

Tok-tokkie [1])! diertje van die sand,
Wat in die somer skroeiend brand,
Jij kom tog nie van Hollands strand,
Mij maat, Tok-tokkie?

Ik siet jou draf [2]) deur ganna-bos [3])
En langs die miershoop, waar jij los
Jou pootjes gooi, en soek jou kos
Soos ik—Tok-tokkie.

Van golf-geklots weet jij noch ek, [4])
Waar ons Karroo vlak-uit sig strek,
Maar sand en bossies—dis ons plek,
Nie waar, Tok-tokkie?

Ik het jou lief, mij gogga [5]) vrind!
Net so as ik, is jij die kind
Van hieri [6]) land, wat mij verbind
Aan jou, Tok-Tokkie.

En as ik s'aans, dood van die vaak,
Na al die dag sij sware taak,
Nou wil gaan rus, kom jij dan waak
En klop, Tok-tokkie?

Nou, tok maar aan die agterdeur,
Ik sal mij glad nie daar aan steur,
Noch bang word, of uit mij humeur,
Vir jou, Tok-tokkie.

Die hitte van die somerdag
Die jaag jou maar. Die koele nag
Verskaf vir jou en mij weer krag,
Mij maat, Tok-tokkie.

Ag! Tokkie, maat, ons albei is
Maar lopers in die wildernis.
Die ent daarvan? Vir mij 'n kis,
Vir jou—'n dop, Tok-tokkie!

Zuid-Afrika. DOMKRAG.

VERKLARINGEN. [1]) Een zandkever. [2]) Draven. [3]) Een steppe-plant. [4]) Ik. [5]) Kever. [6]) Hier-die, versterking van hier = deze (onz. dit; beide vormen ontbreken in 't Afrikaansch).

SPREUKIES VAN DOMKRAG.

Al was jij honderdmaal die swijn,
Die vuile vark blijf toch onrein.

* * *

Ons varkie, nou-nou mooi gewas,
Draf reg-uit naar die modderplas!

* * *

Die hemelvreugd wat jij begeer,
Die kan jij slegs deur droefheid leer.

* * *

Die avond is ons maat besope,
Die morre gaat sij oge ope!
Gistraant [1]) was hij, ja sterk en rijk,
Van morre leg hij in die slijk.

* * *

Jonkie! nie te vroeg gaan vrij nie:
Jij weet nog nie, wat jij krij nie.

* * *

Die motje wip van blad tot blom,
Tot dat hij in die kers virkrom [2])!

* * *

Geveinsdheid is die eerbetoon,
Waarmee die ondeug deug wil kroon.

* * *

Die vleier met sij soet gepraat, —
Pas op! Dis slang-venijn sij maat.

* * *

Nou mag Jantje wel gaan min,
Want daar 's donsies op sij kin!

* * *

Ditjes, datjes— rond en bont,
Die sielinkies [3]) die maak die pond.

* * *

Al is 'n vrouw hoe reg gesind,
Jaloersheid maak haar mal en blind.

* * *

Die vrouwtje wat virstandig is,
Is meer as die wat handig is,
Maar seg, waar sien jij haar verstand
So goed as in haar liewe hand!

Zuid-Aprika.

VERKLARINGEN. [1]) Gisterenavond. [2]) In de kaars verschrompelt. [3]) Verkl. w. van sieling = shilling.



Opname van] *[José Wolff.*
Sjangaan.
Naar een buste van ANTOON VAN WOUW.

HOLLANDSCH MANNENKOOR.



7 4 1 3 2 5 6

Hollandsch Mannenkoor te Pretoria, dat onlangs zijn vijftien-jarig bestaan op feestelijke wijze herdacht 1, Consul-Generaal F. M. Knobel; 2, Mevr. Knobel; 3, Vice-consul P. Staal; 4, Directeur Pierre de Beer; 5, G. H. Maas Sr., President; 6, P. Leemhuis Jzn., secretaris; 7, L. W. C. Cuipers, Penningmeester.

Onlangs vierde de Zangvereeniging Hollandsch Mannenkoor te Pretoria haar vijftien-jarig bestaan. Met de Hollandsche Rederijkers-kamer Onze Taal, die vele jaren geslapen heeft, maar nu weer wakker schijnt te willen worden, behoort ze tot de oudste vereenigingen in Transvaal, die het gezellige leven onzer landgenooten willen bevorderen. Hollandsch Mannenkoor mag er zijn, zoowel wat leeftijd als wat reeds bereikte resultaten betreft. Ook in Engelsche kringen heeft de naam een goeden klank. Haar ernstig werken voor het Nederlandsche lied en den Hollandschen zang heeft bovendien de Afrikaners doen begrijpen, welk een voortreffelijk wapen zulk een vereeniging in den taalstrijd is. Dat onder de *drie-honderd* leden nu ook Transvaalsche ministers zijn, dat Gen. Beyers, de Burgemeester van Pretoria en andere Afrikaner notabelen de vereeniging met hun lidmaatschap hebben vereerd, zoo goed als onze steeds ijverige Consul-Generaal, de heer F. M. Knobel, getuigt van den goeden roep, die van haar uitgaat. De vereeniging heeft haar vijftien-jarig bestaan gevierd door het organiseeren van drie feestavonden, benevens een receptie voor notabelen en allen, die belang stelden in het krachtig leven dezer Hollandsche Vereeniging. In den heer Pierre de Beer bezit zij een Directeur, die van de door afkomst en opvoeding zoo ongelijke menigte van zangers een beschaafd, indrukmakend geheel heeft weten te vormen en wien zeker voor een groot deel de eer toekomt, welke met de feestuitvoeringen in breede, niet alleen Hollandsche kringen werd behaald, zóó zeer, dat in de Engelsche bladen het aan hulde-betoogingen niet ontbrak. En ongetwijfeld verdiende de Vereeniging den dank van onzen Consul-Generaal, haar namens de Hollandsch-sprekenden gebracht voor het vele, dat ze ter bevordering van de Hollandsche taal en het Hollandsche lied heeft gedaan. Moge ze groeien en bloeien, nog zeer vele jaren!

Bijna onmiddellijk na de feesten werden de leden al weer opgeroepen om zich gereed te maken voor nieuwen arbeid en nu niet voor eigen genot alleen. Op 30 Juli zou ze een uitvoering geven ten bate van de Z. A. Vrouwenfederatie. Op 5 Aug. zou volgen een uitvoering ten bate der Vereeniging, doch kort daarop, 12 Aug. al weer ten voordeele van de Vereeniging Hulpbetoon. Op 31 Aug. volgt dan natuurlijk medewerking op Koninginne-dag. Zulk een vereeniging verdient zeker de ondersteuning van allen, die 't goed meenen met de Hollandsche belangen in Zuid-Afrika En met bijzonder genoegen bieden we daarom aan onze lezers een afbeelding aan, die de viering van haar vijftien-jarig bestaan in herinnering houdt.

BLIJF BIJ JOU LEES.

'n Oorlams [1]) ou-jong werd die ander dag voor die magistraat gebreng, beskuldig van skaap-diefstal. Hij pleit skuldig en word veroordeel — v'r 'n wonder [2]) — toen die landdros hem vraag, hoe hij dit o'erleg 't om die hamel uit die boer s'n kraal te verdonkeremaan, vlak bij die huis en met 'n waakhond op die werf.

VERKLARINGEN. Deze anecdote geven wij, om den lezer een voorbeeld te laten zien van wat de gekleurde bediende in Zuid-Afrika in het algemeen van het Hollandsch maakt: 'n staaltje van Kombuis-Hollandsch. [1]) Oorlams — wordt elke bediende genoemd, die lang onder blanken heeft gewerkt en zijn werk kent. [2]) Een steek naar de Engelsche magistraten, die vee-diefstal (in een gemeenschap van landbouwers een zwaar misdrijf) gemeenlijk licht straffen.

„Nie [3]), maar dit sal nikisnie gehelp nie, mij ou-baas om v'r jou te vertel," antwoord die ou-jong; „als ou-baas hij wil pambeer, hul sal net sieker v'r hem die skoot bok-haal in die bene krij, en hij sal ok nie die gamal krij nin. So's die ou-baas hij wil van die streke uithaal, hij moet mar liewerster blij, waar hij is".

VERKLARINGEN. [3]) Het volgende vertalen we liever in zijn geheel, doch volgen het kaffertaaltje op den voet: Nee, maar het zal niets helpen, mijn beste baas, of ik u dit vertel. Als baas 't wil probeeren, zullen ze hem zeker een schot grove hagel in de beenen zenden en hij zal toch den hamel niet krijgen. Als baas van die streken wil uithalen, doet hij maar beter, als hij blijft, waar hij is.

OOM FANIE VLIEG.

deur JOUBERT REITZ.

Als de mensen kunnen vliegen
Zoals zij kunnen liegen,
Zou ik niet vragen
Naar schuit of wagen.

„Wel! wel! wel!" So's ou-Dingaan gesê het: „Die tijd verander, en ons blij nie agter nie." Die versie wat hierbô aan staan, het ik lange jare gelede in 'n koerant gelees, en ik het toen gedenk, dat die mensdom altijd sou kan lieg, maar hul sou nooit kan vlieg. Maar iets wat ik die ander dag in Johannesburg gesien het, het mij gedagte laat gaan en dit lijk vir mij, dat die mense nog 'n paar leuns [1]) sal moet bedenk om vóór te blij. Als dit so aan gaan, dan sal 'n lid van ons Ministerraad nog die enigste man kan wees, wat nog mee kan lieg om die ou-versie nog in onse dage reg te gee. Ik het al baing dingetjies beleef, maar ik denk, dat 'n man, wat vlieg, die laatste wonderwerk sal wees, wat ik sal sien, want ik word al oud, en wonderwerke is tegenwoordig tamelik skaars. 'n Korte tijdjie gelede was daar bij mij 'n klipdokter [2]), so'n jood van Johannesburg, die kom kijk het of die kliprandjies [2]) op mij plaas — jul ken mos vir Skuldfontein — nie goud, of koper, of masels, of so iets het nie, en hij vra mij om saam te gaan naar Johannesburg, om bij sij prokureur 'n opsiekontrak op te trek. Ik het toen gegaan.

Toen ik daar was, hoor ik, dat 'n sekere kerel, bij name Kimmerling, 'n masien het, waar hij mee vlieg. Hul noem dit 'n ereplan [3]). Ik dag, dat, als sijn plan goed was, dan sou ik hom dit ter ere na gee, maar ik moet dit eers sien, voor ik dit glô. Ik het toen besluit om te gaan kijk. En, regtig! die kerel hèt gevlieg. Hij het 'n soort van ding van sijl gemaak, op wiele, met 'n masien, die 'n ding draai soos 'n windmeule, en, als hij so tien trêe gerij het op die wiele, dan begin die ding vlieg.

Dit was mooi om te sien. Die kerel sijl [4]) soo's 'n valk deur die lug, en bijna so gauw. Ik het met 'n ope mond daar na staan kijk, tot dit mij bijval, dat iemand, wat met 'n ope mond naar vools [5]), wat vlieg, staan te kijk, partij maal [6]) te'enspoed krij, en ik wis nie, of die kerel goed gemannierd was. Ik het toen mijn mond toegemaak en mij hoed bétjie vorentoe getrek. En ik dag, die kerel kon ook bang worde daar bô, en dan...



Costuumfeest, op Koninginnedag 1909, van Nederlandsche dames te Pretoria.

Maar daar het niks gebeur, en, soo's 'n kraai saggies in glij en op 'n telegraafdraad gaan sit, so het die kerel op die grond gesak en weer veilig te lande gekom. Ik sou, om die waarheid te sê, liever gesien het, hoe Elia in die ou-dage met 'n kar en paar perde opgevaar het, maar dit was daarom wonderlik genoeg.

Na ik weer bij die huis was, het ik lang oor die vliegende kerel nagedenk. Als hij kan vlieg, waarom dan nie ik nie! Die ding het mij naderhand begin plâ, want ik laat mij nie graag wen [7]) van 'n Engelsman met 'n Joodse naam, en ik krij, soo's dit mij gewoonlik te beurt val, die idee, om net so goed te wees als hij. Ik had moet beter weet, maar ik was, soo's gewoonlik, te onnosel om na te denk.

Ik het gemerk, dat die kerel het 'n soort van 'n plaat, wat werk soo's 'n windskepper, en een masien, wat hom vorentoe drijf. Sijn windskepper was van sijl, en hul noem dit 'n plan. Ik had geen sijl, maar ik had wel 'n plan. En die plan was dit: Een van mijn bijwoners, wat mij geld geskuld het, het met die donker maan verdwijn. Dit was van hom onnodig, want dit was vir mij 'n lukse [8]) om iemand in die distrikt te hê, wat mij geld skuld. Die skoen was gewoonlik aan die ander voet. Ik was, en is nog, so ongewoon, dat iemand mij geld skuld, dat die arme drommel sijn hele lewe gerus op Skuldfontein kon gewoon het, al was dit maar net, dat ik die genot sou hê om te weet, dat ik op een skuldenaar kon wijs. Dit sou 'n afwisseling wees op die kommando krediteure, wat altijd, na dit mij lijk, te vinde is.

Maar om verder te vertel. Die bijwoner het, toen hij getrek het, in die haastigheid sijn huis vergeet, en één muur daarvan was van blik. Dit was oue, lége, perafin [9]) blikke, oopgesnij en met die grootste sorgvuldigheid aan mekaar gelas, sodat iedere hoekie mooi in mekaar pas. Dit was net die plan, wat ik wou hê. Dit was wel nie so lig als sijl, maar dit was 'n pragtige windskepper. Ik het toen die plan, of muur, of blikplaat, nes jul dit wil noem (ik is onbekend met die regte vlieg-naam daarvoor) geneem en daaraan mijn seun Piet s'n bicycle [10]) vasgetimmer. Toen dit klaar was, was dit ne's 'n bicycle onder 'n dak, omtrent so groot als 'n trapvloer [11]). Ik het dit net so hoog gemaak, dat ik, als ik bietjie buk, op die baaik [10]) kon sit en rij. Toen die ding eintlik [12]) klaar was, val dit mij bij, dat ik geen masien had om dit te drijwe. Wel, 'n plan vir 'n plan.

VERKLARINGEN. 1) Leugen. 2) Prospector. Klip = rots. Klip-randjies = rots-heuvels. 3) Aëroplaan. 4) Sijl — als zelfst. n. w. = zeil; als w. w. = snel voortglijden. 5) Vogels. 6) Dikwijls.

VERKLARINGEN. 7) Winnen, overtroeven. 8) Luxe. 9) Petroleum. 10) Rijwiel. 11) Dorsvloer. 12) Eindelijk.

Nabij mij huis was 'n kloof, en in die kloof was 'n nou plek met kranse [13]) aan weerskante. Van die huis af was daar 'n stootige afdra'end [14]) naar die krans toe, en ik het gereken, dat, als ik die baaik met die dak, of plan, of windskepper, net wat jul dit noem, langs die afdra'end laat loop, dan bij die tijd, wat hij bij die krans kom, het hij loop genoeg om van self te vlieg als hij o'er die rand van die krans kom. Ik het toen 'n mooi paadjie van die werf naar die krans laat gelijk maak. Die ding moet pragtig gevlieg het, maar ik het één ding vergeet. Dit was die roer. Ik het vergeet om die lijsels van die ding te maak en ik kon hom nie regeer nie.

Toen die ding klaar was, wis die hele wijk al, dat ik wou leer vlie, en die dag, toen ik die vlug wil maak, was die hele wereld daar om te sien. Oom Koos, van Lagteslaagte, het nog gesê, dat, als ik vind, dat ik kon vlieg, sou ik seker reguit hemel toe gaan. Ik en Oom Koos was deur dieselfde Dominee aangeneem, maar als hij kon hoor, wat ik o'er vliegerij te sê het, sou hij anders denk. Maar — die duivel het ook vlerke.

Alles was klaar. Piet en Willem hou weerskante die windskepper, so, dat hij nie éénkant op die grond sleep nie. Ik klim op die baaik en sê „Voorwaarts".

VERKLARINGEN. 13) Rotsachtige steilten. 14) Ongelijke helling.

Ons begin. Dit was swaar om die ding orent [15]) te hou, maar Piet en Willem het 'n end saam gehardloop, tot ik eers in volle vaart was, en toen gaan die ding van self. Hoe verder, hoe harder, tot die wind bij mij ore voorbij trek en ik begin denk, dat dit tijd word, dat die plan wind skep. Maar die tijd was kort en ons was op die rand van die krans, voor ik besef, wat gebeur. Ik sien die afgrond voor mij en ik knijp mij oge toe. Wat gebeur het, weet ik nie goed nie, maar toen ons die randjie van die krans o'erskiet, sien ik die hele wereld en hare bekommernisse onder mij en die blauwe hemel bô en die hemel onder, of albei. Ik weet nie. Al wat ik weet is, dat, toen ik die krans o'ergaan, het ik gevlieg, maar of dit òp of àf, of reguit of dwars was, kan ik mij nie herinner nie. Ik het gevlieg. Dis al wat ik weet. Die wereld, die hemel, die krans en die kloof het mij almal gelijk te gemoet gekom en ik dag, daar was 'n bietjie van die hel ook bij. Daar het mij herinnering opgehou. Verder niks....

Ik begin nou net beter worde. Ik het laat vrâ van die Hospitaal in Johannesburg, maar ik het nog nie 'n antwoord gekrij nie. Miskien kan jul mij sê:

Wat kos 'n hout been, 'n kurk arm, en 'n silver gorrelpijp [16])?

VERKLARINGEN. 15) Recht-op. 16) Luchtpijp.

HOLLANDSCH EN AFRIKAANSCH.

Op de jongste „Algemeene Vergadering" van de „Transvaalsche Vereeniging van Onderwijzers en Onderwijzeressen in Zuid-Afrika", te Pretoria gehouden, hield de heer W. Klooster, oud-Voorzitter dier Vereeniging, thans Inspecteur van Scholen, een toespraak over „Hollandsch Onderwijs". In het verslag van zijn rede lezen we: — „Er was een tijd, dat ik vreesde, dat de beweging voor 't Afrikaansch een struikelblok zou worden voor 't Hollandsch, doch ik denk nu anders daarover. Ik zie er nu een steun, en een machtige steun, in voor 't Hollandsch, omdat de leiders van de beweging — om maar één naam te noemen, onze dichter Jan Celliers — gevoelen, dat de kracht van 't Afrikaansch is in de kracht van 't Hollandsch".

't Verblijdt ons (teekent het Vrijstaatsch *Schoolblad* hier bij aan) — met Jan van Rozenburg, die deze uitlating in zijn altijd zeer lezenswaarde „Opmerkingen" in *De Goede Hoop* met 'n „Hoor, hoor!" begroet — dat weer iemand „ziende geworden" is. En vooral iemand van de werkkracht en den invloed van den heer Klooster. Hollandsch en Afrikaansch zijn elkaar zeer na verwant. Men beschouwe ze als Moeder en Dochter of als Zusters, vast staat, dat wie voor de een ijvert, ondanks zichzelf de ander steunt. En de oudere van de twee kan niet anders dan er zich in verheugen, dat de jongere mondig gaat worden. Die het Afrikaansch liefheeft, *kan* het Hollandsch niet haten.

En dat deze twee zoo hemelsbreed verschillen, wat zoo dikwijls verkondigd wordt door hen, *die geen van beiden kennen*, is 'n fatale — parlementair gesproken — onjuistheid.

Leden der Ned. Zuid-Afr. Vereeniging zijn zij, die een jaarlijksche bijdrage betalen van ten minste DRIE gulden.
Aanmeldingen bij den Secretaris der plaatselijke afdeelingen of bij den Secretaris van het Hoofdbestuur, Damrak 95, Amsterdam.

Druk van J. H. DE BUSSY, AMSTERDAM.